

Libertas g
cum fonte primo

Quid est libertas? Potestas uiuendi
ut uelis. Quis igitur uiuit ut uult nisi qui
recta sequitur?

Soli hoc contingit sapienti
ut nichil faciat inuitus, nichil dolens,
nichil coactus.

Quis neget omnes leues, omnes cupidos,
omnes denique improbos esse seruos?
An ille mihi liber cui mulier imperat,
cui leges imponit, praescribit, iubet,
uetat quod uidetur? Qui nichil imperanti
negare potest, nichil recusare audet?
Poscit dandum est, uocat ueniendum,
eicit abeundum, minatur
extimescendum. Ego uero istum non
modo seruuum, sed nequissimum seruuum,
eciam si in amplissima familia natus sit,
appellandum puto.

Seneca libro X. rethorice sue.

Quid est enim libertas? Potestas uiuendi
ut uelis. Quis igitur uiuit ut uult nisi qui
recta sequitur,
qui gaudet officio, cui uiuendi uia
considerata atque prouisa est, qui ne
legibus quidem propter metum paret sed
eas sequitur et colit quod id salutare esse
maxime iudicat, qui nihil dicit, nihil
facit, nihil cogitat denique nisi libenter
ac libere, cuius omnia consilia resque
omnes quas gerit ab ipso proficiscuntur
eodemque referuntur, nec est ulla res
quae plus apud eum polleat quam ipsius
uoluntas atque iudicium; cui quidem
etiam quae uim habere maximam dicitur,
Fortuna ipsa cedit, si, ut sapiens poeta
dixit, «suis ea cuique fingitur moribus»?
Soli igitur hoc contingit sapienti,
ut nichil faciat inuitus, nichil dolens,
nichil coactus.

Quod etsi ita esse pluribus uerbis
disserendum est, illud tamen et breue et
confitendum est, nisi qui ita sit adfectus
esse liberum neminem. Igitur omnes
inprobi, serui. Nec hoc tam re est quam
dictu inopinatum atque mirabile. Non
enim ita dicunt eos esse seruos ut
mancipia, quae sunt dominorum facta
nexo aut aliquo iure ciuili; sed si seruitus
sit, sicut est, oboedientia fracti animi et
abiectionis et arbitrio carentis suo,
quis neget omnes leues, omnes cupidos,
omnes denique improbos esse seruos?
An ille mihi liber cui mulier imperat,
cui leges imponit, praescribit, iubet,
uetat quod uidetur, qui nichil imperanti
negare potest; nichil recusare audet?
Poscit, dandum est; uocat, ueniendum;
eicit, abeundum; minatur,
extimescendum. Ego uero istum non
modo seruuum sed nequissimum seruuum,
etiam si in amplissima familia natus sit,
appellandum puto.

Marcus Tullius Cicero, *Paradoxa
Stoicorum*, 5, 34-36 (J. Molager ed.,
pp.118-19).